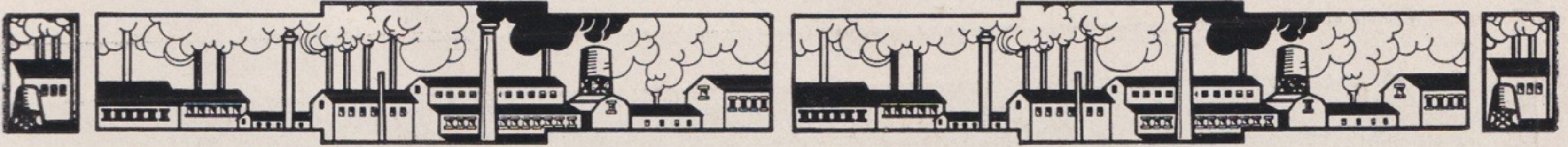

Kaksikymmenbuotis-
Julkaisu

United Co-operative Society
of Maynard

1927

OSUUSTOIMINTA

Osuustoiminta on vähäväkisen kansan liikettä. Osuustoiminta on työväenliikettä. Kuluttajien osuustoiminta on saanut alkunsa työväenluokan ja ennenkaikkea pikkupalkkaisen ruumiillisen työn tekijäin keskuudessa. Kehittyttyään ja voimistuttuaan se on vetänyt mukaansa henkisen työn tekijöitä, maanviljelijöitä y. m. keskiluokkaisia.

Osuustoimintaan turvautumaan työväenluokkaa ajoivat samat syyt, mitkä ovat saaneet työväen yhtymään ammattiunioihinsa ja valtiollisiin puolueihinsa. Painavimpana syynä on ollut palkkojen riittämättömyys kunnolliseen toimeentuloon. Vaikka työläiset unioittensa avulla olisivat kuinka korottaneet palkkojaan, elintarpeiden hinnat pyrkivät kohoamaan samassa suhteessa. Siksi täytyi työläisten myös pyrkiä hintoja kontrolloimaan. Ainoa keino siihen oli yhteistoiminta — osuustoiminta — kulutustarpeiden ostossa.

Ja osuustoimintaan kannustamassa on ollut muitakin syitä. Yksi niistä on yksityiskauppiain menettely myydessään laadultaan huonoa tavaraa ensiluokkaisena ja kalliilla hinnalla. Vain osuustoiminnalla, jossa on, ei voiton tekeminen, vaan kuluttajien palveleminen liikkeen tekemotiivina, työläiset voivat hankkia itselleen kunnollisia hyödykkeitä kohtuullisilla markkinahinnoilla. Osuustoiminnan avulla työväki voi pelastua välikäsien mielivallan alaisuudesta.

Mutta vaikka osuustoiminta yhdellä tavalla ja vieläkin enemmän kuin ammatillinen ja valtiollinen työväenliike askartelea työväen jokapäiväisten tarpeiden tyydyttämisessä, sekään ei ole pelkkää leipä- ja voi-liikettä. Silläkin ovat omat ihan-

teensa ja päämääränsä. Sekin pyrkii yhteisomistukselliseen yhteiskuntamuotoon.

Kehityksen nykyisellä asteella on vaikea sanoa, mikä tuotanto- ja toimi-ala kuuluu osuuskunnille, mikä kunnille ja valtioille. Sen kysymyksen käytäntö tulevaisuudessa, ja useissa maissa hyvin läheisessä tulevaisuudessa, ratkaisee. Mutta nyt jo osuustoiminta ehkä enemmän kuin mikään toinen vähäväkisten liikkeen haara on toteuttanut yhteisomistuksen, yhteistoiminnan ja kansanvaltaisen johdon ja kontrollin periaatetta kansojen taloudellisessa elämässä. Maailmassa on tuhansia osuuskuntia, joiden yhteinen jäsenluku arvioidaan 40 miljoonaksi perheeksi. Jos perheen keksiä arvoiseksi suuruudeksi asetetaan viisi henkilöä, silloin osuusliikkeiden mukana on noin 200 miljoonaa miestä, naista ja lasta. Jos siis osuustoiminnan saavutukset yhteisomistuksen ja yhteistoiminnan alalla ovat suurimmat, sen takana myös ovat suurimmat jäsenjoukot.

Osuustoiminta on vähäväkisen kansan liikettä. Sillä on oma paikkansa ja tehtävänsä valtiollisen ja ammatillisen liikkeen ohella paremman yhteiskunnan luomistyössä. Se ei ole tärkeydessä ensimmäisellä, toisella tai kolmannella sijalla. Se on yhtä tärkeä kuin kaikki muutkin. Jos jonkun liikkeen tärkeys verrattuna toiseen on määriteltävä, sen määrittely voikin vain historia suorittaa.

Siksi työläisten ja yleensä kaikkien vähävaraisten ihmisten, jotka eivät hyödy nykyisestä järjestelmästä, on liityttävä osuustoimintaliikkeen mukaan ja kannatettava sitä. Skääppäys sillä alalla on samaa kuin skääppäys valtiollisen ja ammatillisen toiminnan alalla.

Osuuskuntamme työläiset. Näiden joukosta on kolme poissa. Työläisiä on kaikkiaan kolmekymmentä, kiireinä aikoina enemmän.

United Co-operative Society of Maynard liikkeen historiaa

Liike perustettiin v. 1907 helmikuulla, nimellä Kaleva Co-operative Association. Se laillistettiin saman vuoden kesäkuussa. Syyt liikkeen perustamiseen eivät ole muistossa. Mahdollisesti tyytymättömyys silloisiin välikäsiin, yksityiskauppiainiin ja toisaalta osuustoiminnan valtaisa nousu Suomessa olivat kannustimina osuusliikkeen perustamiseen. Osuustoimintaan innostunutta joukkoa siirtyi Suomesta tänne runsaasti niihin aikoihin ja kotimaassa saavutetut tulokset osuustoiminnan alalla saivat heidät ryhtymään osuustoiminnallisiin yrityksiin täälläkin.

Yleistä kiihoitusta ei perustamisen eteen harjoitettu, mutta sitä enemmän persoonallista. Perustava joukko oli vähävaraista. Osakepääoma alkaessa oli ainoastaan \$1,600.00; lisäksi oli tottumattomuutta hallinnossa, työläisissä ja liikkeenhoitajassa. Mutta taipaleelle sitä kuitenkin lähdettiin.

V. 1908 vuositilinpäätös osoitti voittoa \$269.74, mutta samalla se osoitti lähes \$3000.00 saatavia. Pääoma alettaissa oli \$1,600.00 ja saatavat olivat jo kohonneet puolta suuremmiksi. Vuosina 1907-8 vallinnut paniikki oli aiheuttanut sen, sillä luottoa piti antaa. Niinpä v. 1909

tilinpäätöksessä olikin epävarmojen saatavien tilillä yli \$800.00 Tilanne oli varsin vakava. Liikkeenhoitaja ja hallinto tunsivat voimattomuutensa, osakkeenomistajain luottamus osuustoimintaan alkoi horjua. Luottavimmat pysyivät kuitenkin itsepintaisesti liikkeen mukana; luotettiin siihen että työolot vilkastuvat ja ostajat tulevat maksukykyisemmiksi.

Liikkeenhoitajana oli perustamisesta asti toiminut M. Hekkala, joka nyt erosi matkustaen Suomeen. Hänen tilalleen valittiin J. Laurila. Osakkeenomistajissa heräsi toivo, että liikkeenhoitajan vaihduttua päästään väljemmille vesille ja päästiinkin, mutta samalla oli koko liikeluisua osuustoiminnalliselta pohjalta harvain käsiin. Liikkeenhoitaja erosi osuuskaupasta ja perusti itselleen oman liikkeen.

Otettiin liikkeenhoitajaksi taas Suomesta takaisin tullut ensimmäinen kaupanhoitaja. Nyt oli jo kenkäkauppakin liikkeellä; kokeiltiin sillä parisen vuotta. Kenkäkauppa lopetettiin, sillä v. 1911 voitto kengistä oli \$6.17. Kengissä oli kiinni kaksituhatta dollaria rahaa ja silti varastosta puuttui yleisemmin kysytyjä numeroita. Sopivimmat menivät kaupaksi, mutta suurin osa jäi makaamaan hyllyille. Kaikista epäonnistumisista huolimatta yritettiin innolla eteenpäin.

Oma talo

Osoituksena siitä, millaisella kursilla ja luottamuksella silloin toimittiin on se, että vaikka liike näyttikin vielä sairastelevan "penikkautia," niin jo v. 1912 oltiin niin uhkarohkeita, että ostettiin liikkeelle oma talo, kylän valtakadun varrelta. Talo on kaksikerroksinen tiilirakennus, jossa liikkeemme on toiminut sen perustamisesta asti, aluksi vuokralla. Kauppahinta oli silloin \$16,000.00, josta \$2,000.00 maksettiin heti ja loppu jäi kiinnitykseksi. Nykyisin kun katselee taloa ja vertailee sen arvoa, täytyy myöntää, että ostos on ollut edullinen; joskin

silloin näytti suurelta summalta \$16,000.00, niin on talo todellisudessa puolta arvokkaampi nykyään.

Näihin aikoihin alkoi uusi virtaus liikkeessä. Vanhoillisin aines oli vetäytynyt sivuun liikkeen johtokunnasta ja ostajapiiristä. Osanotto osuuskunnan kokouksiin oli laimeaa heidän taholtaan. Heiltä alkoi luottamus osuustoimintaan horjua. Usea söi osakkeitaan vastaavan summan velaksi ja erosi. Monella ostajalla oli velkaa 20—120 dollariin asti. Osuuskunnan kokous päätti lopettaa rajattoman luoton ja ottaa käytäntöön tinkimättömästi viikon maksuajan. V. 1913 liikkeen vuosikokous valitsi johtokunnan s.s. osaston asettamista ehdokkaista, joka veti heti nuorat tiukalle, Yhteys kaikkienkokoisten veijarien ja petkuttajain kanssa lopetettiin, tehtiin pieni siivous liikkeen sisälläkin ja alettiin kulkea kansainvälisen osuustoiminnan viitoittamaa latua. Kaikkia ostajia kohdeltiin yhtä huolellisesti, olivatpa he mihin puolueeseen tai uskontokuntaan kuuluvia tahansa.

Tinkimätön viikon maksuaika ja muut sisäiset uudistukset ja puhdistukset aiheuttivat 16 ostajan menettämisen, mutta epävarmojen saatavien kasvaminen loppui, ja tästä voidaankin laskea alkaneen liikkeen varsinainen menestyminen ja kasvu. Liikkeenhoitajana toimi silloin A. Suihkonen.

Liikettä laajennetaan

V. 1914 perustettiin liikkeelle leipomo. Ostettiin maakappale Powder Mill tien varrelta, jonne rakennettiin leipomorakennus ja sen yhteyteen myymälä. Sen perustamiseksi myytiin noin \$600.00 edestä osakkeita. Leipomossa työskenteli alkuaikoina 4 leipuria ja 1 oppilas, sekä leipomon myymälässä 2 naista; vielä oli yksi ajuri, joka kuljetti leipomon tuotteita paikkakunnan ravintoloihin ja yksityisperheisiin. Myöskin ulkolähetystä harjoitettiin jossakin määrin. Leipomon liikevaihto oli \$3,000 vaiheilla kuukausittain liikkeen alkuaikoina.

Näihin aikoihin perustettiin Maynardissa maitorengas. Tässä yrityksessä mukana oli varsinaisesti Kalevan jäsenistö ja niinpä maitorengas yhdistettiin osuusliikkeemme osaksi v. 1917. Pidettiin sopivampana harjoittaa liikettä yhden osuuskunnan nimessä ja koituipa siitä yhdistämisestä aineellistakin hyötyä. Maitorengas osaketta vastaan annettiin Kalevan osake. Yhdistäminen kävi jokseenkin kivuttomasti; ainoastaan 42 osaketta jouduttiin ostamaan sisälle. Kyllähän

niitä oli niitäkin, jotka tekivät kaikkensa estääkseen maitorengas siirtymisen liikkeellemme, mutta he täydellisesti epäonnistuivat siinä. Maitoa jaettiin ulos kuukausittain noin \$3,000.00 arvosta. Maitoliikkeen palveluksessa oli silloin viisi miestä, yksi kuorma-auto ja kaksi hevosta.

Nopeata kasvua

V. 1916 alkoi liikkeemme kasvaa huimasti. Kasvuun antoi hyvän syyksän samana vuonna valittu uu-

Osuuskunnan pääliikerakennus kauppalan keskuksessa. Tähän on sijoitettu ruoka- liha- hedelmä- sekä huonekalukauppa, ruokala sekä leipomo. Tämän rakennuksen perällä on toinen suurempi rakennus joka ulottuu River kadulle.

si liikkeenhoitaja W. Niemelä. Hänen ottaessaan liikkeen johdon oli liikevaihto noin 48 tuhatta dollaria vuodessa. Liikehuoneistossa oli järjestys enemmän alkuperäisellä kannalla. Pitkää aikaa ei kulunut ennenkuin liikehuoneisto oli järjestetty siistiin ja miellyttävään kuntoon, joka puolestaan lisäsi liikkeellemme enemmän kannattajia.

Näihin aikoihin alkoivat paikkakuntamme kutomossa työolot vilkastua. Työtä tehtiin säännöllisemmin, palkat alkoivat kohota ja työläisten elintaso kohosi samassa suhteessa. Nämä seikat yhdessä sysäsivät osuusliikettä pitkän askeleen eteenpäin. Niemelän aikana perustettiin liikkeeseemme lihakauppa ja ruokala sekä yhdistettiin maitorengas.

Hän toimi liikkeemme hoitajana pari vuotta. Hänen erotessa liikkeen palveluksesta v. 1918 heinäkuussa osoitti tilinpäätös liikevaihdon olleen 113 tuhatta dollaria puolessa vuodessa ja voitoksi jääneen lähes neljä tuhatta dollaria. Pääoma liikkeessä oli yli \$6,000 ja puhdas omaisuus yli velkojen \$19,000.

Niemelän erottua liikkeestä valittiin liikkeemme hoitajaksi M. H. Nyström Hibbingistä. Nyström ei kuitenkaan kauan ollut liikkeemme palveluksessa, vaan erosi siitä jo v. 1919. Hänen jälkeensä liikkeenhoitajaksi tuli A. Wirkkula.

Miljoonaliikkeen perustaminen

Näihin aikoihin perustettiin Miljoonaliike ja järjestettiin sen toiminta. Miljoonaliikkeen keskuskonttoria hoiti W. Niemelä Bostonissa. Tämän konttorin kautta hoidettiin kaikki liikkeemme tärkeimmät asiat, tehtiin suuremmat ostokset sekä hoidettiin siellä kirjanpito. Kirjanpitäjänä keskuskonttorissa toimi tällöin A. Wirkkula.

Miljoonaliikkeen yhteydessä oloajan hoiti Maynardissa paikallista liikettä Otto Fonsell. Fonsell on ollut mukana liikkeemme perustamisesta alkaen, sekä hyvän että huonon sään aikana, ja aina ollut valmis antamaan apuaan liikkeemme hyväksi, niin usein kuin sitä onkin tarvittu, varsinkin liikkeemme alkuaikoina. Tässä yhteydessä ansaitsee maininnan myöskin liikkeemme palveluksessa vuosikymmenen toiminut henkilö Tyyne Keto. Hän hoiti liikkeemme kirjanpidon ensimmäisen vuosikymmenen ajan ja oli jonkun aikaa liikkeenhoitajanakin. Kunnolla suorittamastaan työstä ja uhrauksistaan ansaitsee Tyyne Keto tulla mainituksi liikkeemme historian yhteydessä.

Miljoonaliikkeessä oloajalla liikkeessämme tehtiin huomattavia muutoksia. Järjestettiin kaupan aukioloajat niin, että palvelusväen työviikko lyheni. Liikkeemme on ollutkin esimerkkinä näyttämässä paik-

kakunnallamme, että pitkä työpäivä ei ole liikkeen vaurastumisen ja kasvamisen ehto, vaan vaaditaan siihen muita tekijöitä. Liikkeemme ansiota onkin, että Maynardissa nykyisin kaikki kaupat suljetaan keskiviikkoisin puolelta päivin, kaikkina vuoden aikoina.

Samoihin aikoihin kului umpeen myöskin suuren kauppahuoneen vuokrasopimus. Tämän huoneiston ottamista omiin tarpeisiin oli jo harkittu pitemmän aikaa ja nyt kun tilaisuus tarjoutui niin se myös otettiin. Tätä yritystä kyllä vastustettiin. Pidettiin huoneistoa liian komeana ruokakaupalle. Suunnitelma sentään toteutettiin ja kokemus on osoittanut, että tämäkään loistava yritys ei ollut liikkeelle rasitukseksi.

Näihin aikoihin oli vaikeat ajat kauppamaailmassa. Kaikki varastot olivat sisälle ostetut sodanaikaisilla huippuhinnoilla. Hinnat alkoivat laskea huimaavasti ja ainoastaan ne liikkeet, joilla oli pienet varastot, säilyivät suuremmilta tappioilta. Näinä aikoina meidänkin liikkeemme tilinpäätös osoitti pienen summan tappiota.

Miljoonaliike lopetetaan

Kun miljoonaliike v. 1921 lopetettiin, valittiin liikkeemme johtajaksi W. Niemelä uudelleen. Niemelä onkin ollut siitä alkaen yhtämittä hoitamassa tämän, kylämme suurimman kauppaliikkeen peräsintä. Samana vuonna liikkeen pääoma kohotettiin \$25,000. Alettiin keskittämään liikkeen eri tuotanto-haaroja päämyymälän yhteyteen. Leipomo siirrettiin pääliikkeen yhteyteen, ostettiin sille uusi ajanmukainen uuni sekä muita kunnolliselle leipomolle välttämättömiä koneita. Leipomo alkoikin tämän muutoksen kautta kasvaa ja parani sen toiminta kaikin puolin. Vielä ostettiin liikkeelle oma kahvipaahtimo, joka onkin ainutlaatuinen näillä tienoin.

Tätä seuraavina vuosina liikkeemme edistyi loistavasti. Liikevaihto kasvoi joka vuosi, voitot olivat har-

vinaisen suuret ja yleensä osuuskunnan toiminta oli eheää ja rakentavaa.

Hiililiikkeen perustaminen

Tuli vuosi 1923 ja valtava hiilenkaivajain lakko. Hiilenjakelu paikakunnallamme oli varsin puutteellista. Tyytymättömyys paikallisia hiilenvälittäjiä kohtaan kasvoi voimakkaaksi, joka lopulta johti siihen, että alettiin vaatia liikettämme välittämään myöskin hiiltä. Tuuma tuntui ensi aluksi mahdottomalta, mutta kun asiaa oli tutkittu puolelta ja toiselta niin lopputulokseksi siitä tuli sittenkin se, että perustetaan hiililiike.

Ostettiin uutta liikehaaraa varten paikka Maynardin raitiotieyhtiöltä. Myöhemmin tuli tilaisuus ostaa edullisempi paikka hiililiikettä varten Riverside Co-op. Ass'ta. Ostettiin tämä ja alettiin siihen rakentaa sivurataa sekä muita liikkeeseen kuuluvia rakennuksia. Myytiin ennemmin ostettu paikka Lowell Buss Line Co:lle. Hiililiikkeen rakennus sivuradan kanssa tuli maksamaan \$14,000. Nykyisin liikkeemme välittää hiiltä noin 3,500-4,000 tonnia vuosittain, puita niinkään suuret määrät. Hiililiikkeen palveluksessa on kaksi miestä ja kaksi kuorma-autoa. Liikkeemme välittää kaikenlaista hiiltä mitä yleensä käytännössä on. Täysin mitoin ja nopealla puolueettomalla palveluksellaan se onkin saanut kuluttajain luoton puolelleen. Hiililiike alkoi toimintansa v. 1924. Tämä vuosi olikin loistovuosi liikkeemme toiminnassa. Liikevaihto nousi \$340,333.00 ja voitot \$18,660.00.

Huonekaluliike

Samoihin aikoihin perustettiin osuusliikkeemme yhteyteen huonekaluliike. Tilanahtaus varastohuoneissa alkoi liikkeen laajentumisen takia käydä haitalliseksi; niinpä vuosikokous antoikin sitten luvan rakennuttaa liikkeellemme uuden varastohuoneen, johon tulisi myöskin maitoliike muutettavaksi sekä samaan ra-

kennukseen vielä auto-talli. V. 1925 valmistui sitten tämä rakennus. Se on rakennettu tulenkestävästä tiilestä, ollen pinta-alaltaan suurempi kuin itse päärakennus. Siihen sisältyy varastohuoneita, autotallit ja ajanmukainen tilava ja puhdas maidonkäsittelyhuoneisto. Samalla kun tämä huoneisto rakennettiin hankittiin myöskin liikkeellemme ammoniakki-jäähdytyslaitos ja maitoliikkeelle maidon pastööröimiskoneet. Näiden parannusten takia onkin liikkeemme nykyisin astunut siihen asemaan, josta mainitaan, että se on ainutlaatuinen niin monipuolinen osuusliike Amerikassa; liike joka kykenee puhtaudessa ja tavaran laadun arvossa kilpailemaan minkä liikkeen kanssa tahansa.

Samalla kun huoneistoa laajennettiin oltiin pakotettuja myöskin hankkimaan liikkeellemme suurempi höyrykattila. Tämä tuli hankkia niin suuri, että tarvittiin ottaa lupakirjalla toimiva lämmittäjä sitä hoitamaan. Nämä uudistukset tulivat liikkeellemme maksamaan noin \$35,000.00. Sen jälkeen onkin sitten tyydyttävästi voitu palvella kuluttajia kaikilla tärkeimmillä elämän tarvikkeilla, ja samalla on voitu säästää kuluttajille huomattavia summia vuosittain voittona jaettaviksi, kun tavaran käsittelyssä tarpeeton ajan-hukka voitiin poistaa edellämmainittujen uudistusten kautta.

Edullinen laajennus

V. 1926 ostettiin liikkeellemme haaramyymälä kylämme valtakadun varrelta, Main ja Parker katujen kulmassa sijaitseva n. s. Taylor'in kauppa. Kauppasumma oli \$10,000. Tämä haaraliike tekee liikettä noin 3,500.00 dollarin arvosta kuukausittain, kesän aikana enemmänkin.

Viime vuoden vuosikokous antoi liikkeen johtokunnalle evästyksen tehdä tutkimuksia, olisiko mahdollista alkaa liikkeessämme valmistaa virvoitusjuomia. Johtokunta, tutkittuaan asiaa perusteellisesti, tuli siihen tulokseen, että virvoitusjuomilla ei ole riittävän suurta kysyn-

Osuuskuntamme johtokunta. Näiden joukossa on joitakin, jotka ovat olleet ensimmäisessä johtokunnassa ja toimineet liikkeen mukana 20 vuotta.

tää jäsenten keskuudessa, joten sel-laista haaraa ei kannata perustaa liikkeemme yhteyteen.

Uusia liikeyrityksiä ei juuri tällä haavaa ole nähtävissä, mutta sikäli kuin tarvetta sellaisiin ilmaantuu, on liikkeemme valmis ottamaan niitä käytettäväkseen. Toistaiseksi keskitetään kaikki voimat entisten liikeyritysten vaurastuttamiseen.

Alkuvuosina oli liikkeen palveluksessa viisi henkilöä: liikkeenhoitaja, kirjanpitäjä ja kolme kauppapalvelijaa. Nykyään liikkeemme palveluskuntaan kuuluu 30 henkilöä, jakautuen eri liikehaarojen osalle seuraavasti: Päämyymälä, 10; maitoliike, 7; leipomo, 5; ruokala, 4; hiililiike, 2; haaraliike, 2. Liikkeellämme on nykyisin tavaran välityksessä käytettävänä kuusi kuorma-autoa, joiden kantavuus vaihtelee puolesta tonnista kolmeen tonniin. On myös yksi hevonen.

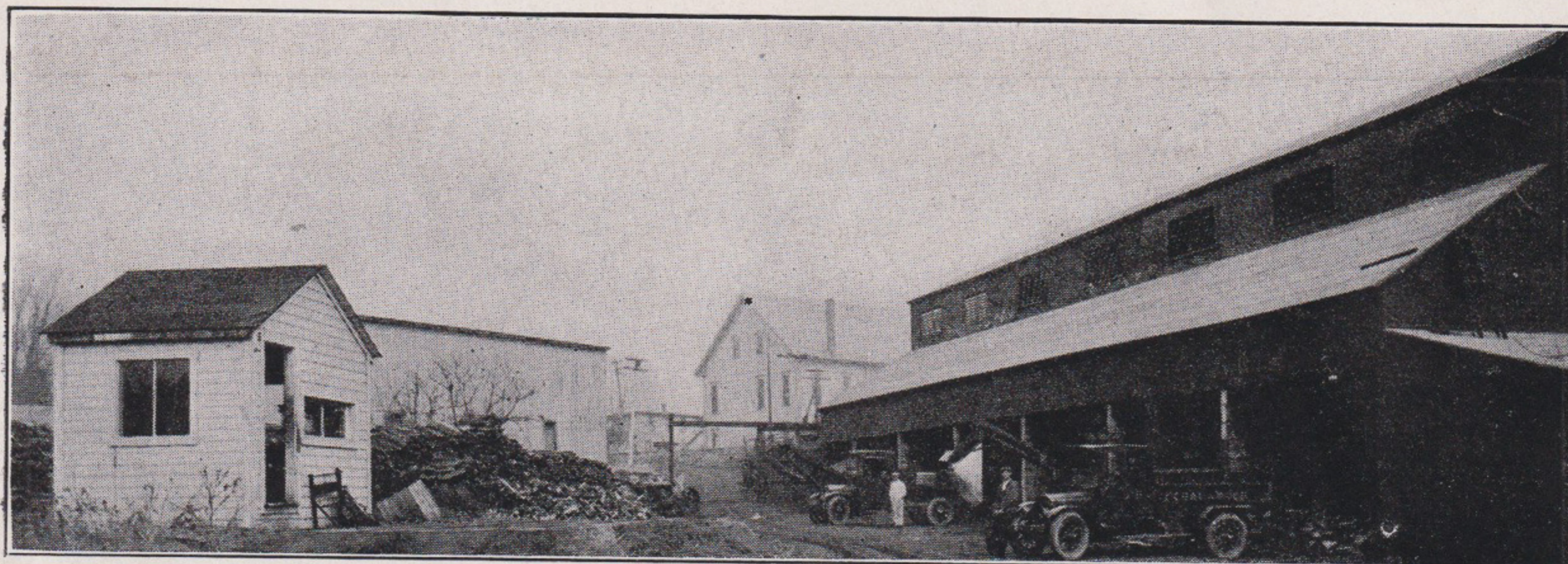
Jäsenmäärä liikkeen alkuvuosina oli 250 vaiheilla. Nykyinen jäsen-

määrä on 625. Liikkeemme jäsenmäärä ja pääoma ovat karttuneet pääasiassa sen kautta, että ostajat ovat ostovoitoillaan hankkineet itselleen liikkeemme osakkeita. Tämä tulos on voitu hankkia oikeasuuntaisen valistustyön avulla.

Innostavia saavutuksia

Silmällessämme osuusliikkeemme toimintaa ja saavutuksia menneiltä vuosilta voimme olla tuloksiin aikailla tyytyväisiä. Melkein tyhjältä alettiin ja kun 20 vuotta on aherrettu meillä on kaupunkimme arvokkaimmat liikeyritykset sekä liikepaikat hallussamme, hyvin toimiva ja elinvoimainen osuuskunta ja tilinpäätös osoittaa toistasataa tuhatta varoja. Monet sivulliset ihmetellen kysyvät, mikä on meidän osuuskuntamme edistyneen salaisuus, kun ympärillämme on monia epäonnistuneita liikkeitä. Tähän lienee vaikea vastata, mutta yhtenä edistymisen aiheena me voimme mainita

Hiili-osaston pihamaa, varastohuone ja kalustoa. Konttorityöt hoidetaan pääliikkeen yhteydessä.

sen, että osuuskuntaamme ovat joh-
taneet edistysmieliset työläiset, jot-
ka ovat osanneet antaa täyden ar-
von jäsenistön valistusharrastuksille.

Osuuskuntamme on ollut aina mu-
kana valistustyössä toisten osuus-
liikkeitten kanssa. Se on kuulunut
kaikkiin osuustoiminnallisiin liittoih-
in mitä tällä alueella on toiminut
osuusliikkeiden edistämiseksi.

Osuusliikkeemme nykyisin kuuluu
jäsenenä Idän Osuustoimintaliittoon,
sen kautta kokomaata käsittävään
liittoon ja edelleen kansainväliseen
osuustoimintaliittoon.

Osuustoiminta nykypäivinä elää
voimakasta nousun aikaa kautta
maailman ja näissä merkeissä Unit-
ed Co-operative Society of May-
nard osuusliikekin lähtee taivalta-
maan kolmatta vuosikymmentään.

Liitämme tähän loppuun taulukon,
joka osoittaa liikkeemme liikevaih-
don, voiton, vararahaston ja pääo-
man kasvun vv. 1907-1926, sekä
liikkeemme viimeisen tilinpäätök-
sen. Nämä sellaisinaan puhuvat
kyllin selvästi liikkeemme edistymi-
sestä.

UNITED CO-OPERATIVE SOCIETY OF MAYNARD

Tili-historiaa vv. 1907—1926

Vuosi	Liikevaihto	Voitto	Vararahasto	Pääoma
1907	\$38,561.59	\$1,156.80	\$617.26	\$1,600.00
1908	\$30,732.14	\$408.69	\$222.84	\$1,610.00
1909	\$35,975.89	\$1,942.55	\$1,000.00	\$1,585.00
1910	\$33,577.48	\$400.00	\$1,400.00	\$1,580.00
1911	\$35,813.52	\$1,926.83	\$1,400.00	\$2,020.00
1912	\$39,801.96	\$2,247.65	\$2,333.00	\$2,200.00
1913	\$34,399.33	\$2,247.65	\$2,333.00	\$2,200.00
1914	\$34,143.61	\$2,247.65	\$2,333.00	\$2,200.00
1915	\$37,578.98	\$1,503.12	\$2,333.28	\$3,078.00
1916	\$65,421.48	\$1,382.44	\$4,018.00	\$4,000.00
1917	\$148,499.27	\$2,400.00	\$4,330.00	\$4,600.00
1918	\$199,238.52	\$8,071.14	\$2,400.00	\$6,100.00
1919, 10 kk.	\$181,153.96	\$6,620.28	\$3,000.00	\$8,765.00
1920, 14 kk.	\$271,488.21	(\$0,863.00)	\$3,000.00	\$8,785.00
1921	\$189,171.51	\$3,374.79	\$2,000.00	\$14,595.00
1922	\$219,414.93	\$9,252.44	\$5,000.00	\$14,095.00
1923	\$302,354.34	\$13,883.89	\$6,906.49	\$14,875.00
1924	\$340,333.01	\$18,660.53	\$9,190.09	\$22,443.39
1925	\$327,036.48	\$15,405.46	\$16,690.91	\$24,720.63
1926	\$333,028.00	\$11,773.89	\$19,899.06	\$25,285.00

UNITED CO-OPERATIVE SOCIETY OF MAYNARD

Balance Sheet, December 31, 1926

ASSETS (VARAT)

CURRENT ASSETS:

Cash (Maynard Trust Co.)	\$ 2,969.11	
Accounts Receivable (Saatavat)	9,767.08	
Inventories (Varastot)	21,803.08	
Investments (Sijoitukset)	60.00	\$34,599.27

FIXED ASSETS:

Real Estate (Kiinteimistöt)	\$53,200.00	
Fixtures & Equipments (Kalustot)	22,269.00	\$75,469.00

Total Assets (Varat Yht.) \$110,068.27

LIABILITIES & CAPITAL (VELAT JA PÄÄOMA)

LIABILITIES:

Accounts Payable (Velat)	\$ 6,909.18	
Notes Payable (Velkakirjat)	6,372.31	
Rebates Payable (Ostajain säästöt)	4,290.28	\$17,571.77

First Mortgage (Kiinnityslaina)		10,000.00
Insurance Fund (Vakuutuskassa)		4,988.55

CAPITAL:

Capital Stock	\$25,285.00	
Preferred Stock (Etuoikeutetut osakkeet)	21,150.00	46,435.00

RESERVE FUND:

Surplus (Ylijäämä)	\$19,899.06	
Gain, First half (Voitto)	5,909.73	
Gain, Last half (Voitto)	5,264.16	\$31,072.95

(Reserve for the expansion of the business as
a consumers' co-operative)

Total Liabilities & Capital \$110,068.27

SUMMARY OF SALES, EXPENSES AND PROFITS FOR YEAR 1926

	Sales	Gross Profit	Wages	Tot. Expenses	Net Profits
Store	\$180,411.79	19.1 %	8.42 %	15.42 %	\$6,690.81 3.7 %
Branch Store	13,219.53	22.3 %	11.53 %	20.00 %	312.78 2.3 %
Restaurant .	18,426.76	28.1 %	25.27 %	30.25 %	(405.36) 2.15 %
Dairy	64,439.64	29.35 %	15.35 %	25.85 %	2,256.93 3.5 %
Coal	56,530.28	13.13 %	6.58 %	11.04 %	856.99 1.6 %
Bakery	(35,652.22)	34.7 %	24.35 %	31.02 %	1,314.46 3.6 %
Discounts					747.28
Total	\$333,028.00			\$11,773.89	

Päämyymälän lihaosasto sisältä. Tällä osastolla on kaikki uusiaikaiset välineet. Kaikki jäädytykset tapahtuu ammoniakkin avulla.

Työläisnaiset ja osuustoiminta Maynardissa

Miksi puhutaan osuustoiminnasta erikoisesti naisille?... Siksi, että naiset, perheiden äidit, ovat niitä, jotka ovat ikäänkuin edesvastuussa siitä, mitä milloinkin pöydälle ruoka-aikana asetetaan, olipa sitten työaika huonompi tai parempi.

Harvoin mies tietää mitä sitä ruuaksi tuodaan, ellei hän kysy sitä vaimoltaan. Ja mies, saatuaan tilaukset, menee tekemään ostokset juuri sieltä, mistä vaimo on käsenyt; jos ne pitää tehdä nurkkakaupoista niin mies on useinkin pakoitettu ne niin tekemään, "sillä mitä nainen tahtoo, sitä tahtoo jumalakin." Tämän vuoksi tulisi osuustoimintaa koskevat kysymykset tehdä työläisnaisten keskuudessa enempi tunnetuksi. Tehdä selkoa siitäkin, että osuustoiminta myöskin on osa työläisten yhteistoiminnasta, järjestetystä joukkoliikkeestä ja silloin kun me suoritamme ostoksemme osuuskaupasta, me myös silloin kannatamme omaa liikettämme ja edistämme sen kasvua.

tamme omaa liikettämme ja edistämme sen kasvua.

Muistan, miten Suomessa työläisnaisilla oli ylitsepäsemätön kunnioitus osuusliikkeitään kohtaan. Ei tullut kysymykseenkään tehdä ostoksiaan muualta, kuin osuuskaupasta; pidettiinpä aivan häpeänä sanoakaan, että olisi muualta kuin osuuskaupasta ostettu.

Kun sitten katselee työläisten ostoja täällä, niin huomaa monestikin, että vaikka onkin vuosikymmeniä kuuluttu järjestyneitten riveihin, niin ei ole mikään harvinaisuus, eikä häpeä, kuten Suomessa naisilla, tehdä ostoksiaan nurkkakaupoista... Tämä todistaa sitä, että tarvitaan vielä paljon tehdä osuustoiminnallista valistustyötä kuluttajain keskuudessa, että kuluttajat tulisivat tietämään sen mikä on oikea osuustoiminnallisella pohjalla toimiva liike paikkakunnallamme.

Mikä liike sitten Maynardissa on

perustettu ja edelleenkin toimii oikean osuustoiminnan pohjalla? Luulisi sen nyt jo tietävän kaikkien kylämme asukkaiden, että se ei ole muu kuin United Co-operative Society. Liike, jonka kanssa eivät mitkään toiset liikkeet pysty kilpailemaan edes sisäänostoissa.

Oletteko, perheiden emännät, koskaan tienneet sitä, että kun esim. lihakuorma "holseenista" saapuu kylään, annetaan United Co-op. Soc. tilaisuus ensin tehdä valintansa? Ja niinollen, joka kerkiää ensin, se saa parhaat palat; toiset saavat mitä jää. Jaa-a, kannattaa meidän naisten, jotka sieltä ostamme, siitäkin puolesta ylpeillä, ja kun asia näin on, niin maksamme mieluummin vaikka vähän enemmänkin, kun tiedämme saavamme ensiluokan tavaraa. Ja eikä yksin tuo lihakauppa meidän rintaamme nosta, vaan monet muutkin seikat, joista kannattaa tässä yhteydessä mainita.

Esimerkiksi maito. Ei muualta koko kylästä saa niin puhdasta ja bakteritonta maitoa kuin United Co-op. Soc. Vaikka sanotaan, että se ja se yksityinen myyjä käsittelee maidon niin puhtaasti, on terveet lehmät y.m. Ei se muuta kuitenkaan asian todellista laatua. Raaka maito, vaikka kuinka puhtaasti käsiteltynä ei ole sen arvoista kuin pastöroitu maito.

Monilla muilla ruokalajeilla on osuusliike edellä muita. Siispä, on enemmän kuin kummeksuttavaa, että löytyy vielä perheen emäntiä, jotka kaikennäköisissä nurkkakaupoissa käyvät tekemässä ostoksiaan, vaikka meillä on kunnollinen osuusliike, joka kykenee tyydyttämään vaativimmankin ostajan tarpeet.

Myöskin yleisön palveluksesta kannattaa mainita joku sana. Se on, kuten odottaa sopiikin ja joukkoliikkeessä tuleekin olla, nopea, puolueeton ja kaikinpuolin moitteeton. Tosin olen kuullut muutamien pitävän sitä ja tätä nurinaa, mutta olen pannut myöskin merkille, että on ostajia, joita ei tyydytä minkäänlainen palvelus—kunnollinen ensinkään. Eivät he tosin väsy odotukseen nurkkakaupassa eikä niihin moniin puutteellisuuksiin puhtauden alalla. Mutta kun tullaan osuuskauppaan, niin pienikin odotus jo tuskastuttaa ja sitten löydetään monia olemattomia syitä ja vikoja, joiden nojalla sitten muka pysytellään pois. Onkos se oikeata menettelyä? Miettikääpäs hiukan!

Lopuksi toivoisin, että kaikki te perheiden äidit ja emännät, jotka kannattatte järjestynyttä joukko-toimintaa, myöskin liittyisitte osuusliikkeemme kannattajiksi.

Osuustoiminnan puoltaja.

Historiallisia hetkiä 20-vuotiselta taipaleelta

eli

miten liikkeemme eri toimintahaarat ovat syntyneet.

Monet yritykset ja puuhut syntyvät useinkin jonkun välttämättömän tarpeen pakoituksesta ja monastikin, asioita pintapuolisesti katsellen, vähäpätöisistä seikoista. Mutta juuri noiden, aikoinaan vähäpätöisien seikkojen vuoksi, on meidänkin liikkeellämme olemassa tällä hetkellä monta tärkeätä elämän tehtävää.

United Co-operative Society of

Maynard'in 20-vuotisen historian riiveistä poimimme tähän eräitä kohtia, joista näkee miten syntyivät ne eri liikehaarat, joita liikkeemme nykypäivinä harjoittaa.

Leipomo — Perustettiin v. 1914. Kylämme ainoa suomalainen leipomo, joka oli yksityisen omistama, korotti leivän hinnan 5 sentistä 7:ään senttiin, mutta sitä hänen ei olisi pitänyt tehdä, sillä tämä Här-

män kansa on sellaista kansaa, että milloin se saa sen ajatuksen että sille on tehty vääryyttä, niin se ei anna periksi, vaikka housut särkyisivät. Ja niin kävi tässäkin. Tehtiin syömälakko, ei sellaista etteikö olisi syöty kolmasti päivässä, kuten ennenkin, mutta sellainen lakko, jossa "temokraatin" asemasta käytettiin "ryssänlimppua."

Kun limppu alkoi kyllästyttää ruvettiin tuumailemaan, mistä saataisiin taas "temokraatia," sillä sitä ei passaa mennä siitäkään liikkeestä ostamaan, jota vastaan ollaan lakossa.

Jonkun yltiöpään aivoissa oli kehittynyt limppua purressa sellainen ajatus, että mitäpä tässä: perustetaan osuusliikkeen yhteyteen leipomo ja aletaan siellä valmistaa leipää ja muita leivoksia jokapäiväiseksi tarpeeksemme. Sitä kannattivat monet muut ja päätökseksi tuli, että leipomo perustetaan ja niin se myös perustettiin. "Temokraateja" valmistettiin ja syötiin, yhäti kiihtyvällä ruokahalulla. Jonkun ajan kuluksa yksityisleipomo lopetti toimintansa välttämättömyyden pakosta. Mutta osuusliikkeemme leipomo on tällä hetkellä kylämme parhain ja suurin leivän ja leivosten valmistaja.

Maitoliike — Syyt sen perustamiseen olivat samat kuin leipomon perustamiseenkin, mutta se kävi erään koettelemuksen kautta, jota ei leipomo käynyt. Se tapahtui jotenkin seuraavaan tapaan.

Armon vuonna 1916 kylämme yksityiset maidonvälittäjät korottivat maidon hintaa kahdella sentillä kvarttia kohden eli 5 ja 6 sentistä 7 ja 8 senttiin. Heillä, nähkääs, oli kahdellaista maitoa — vesiperäisen ja kuivaperäisen farmin karjasta. No niin, kuluttajat katsoivat hinnan korotuksen aiheettomaksi ja vastasivat siihen — sululla. Lakkasivat ostamasta ja nauttimasta maitoa. Maidon vastikkeena käytettiin "root beeriä" ja osaksi voimakkaampain "beeria."

Mutta ajanoloon eivät vastikkeet

voineet täyttää niin tarpeellisen ravintoaineen tilaa kuin maito on. Siksi heräsikin kysymys, mistä alkaa ostamaan jälleen maitoa? Joku ehdotti perustettavaksi maitorengasta, sellaista yhtymää, josta kylämme suomalainen väestö saisi maidontarpeensa tyydytetyksi. Tuumasta toimeen ja niin sekin "rengas" perustettiin.

Tämä rengas aloitti toimintansa "kanakopissa" jossain Assabet Parkin laidalla. Siitä se sitten kasvoi ja vahvistui aika isoksi. Alettiinpa sitten tuumailla, että mitähän varten noita kahta eri osuusliikettä tuossa elätetään ja hoidellaan, helpomminhan siinä pääsisi yhtenä toimien.

Alettiin hieroa kauppaa näiden liikkeiden yhdistämiseksi ja kun asia oli puhuttu selväksi, niin kauppa siitä vihdoinkin tuli. Löytyi kylä muutama sellainenkin renkaan jäsen, jonka vatsa ei voinut sulattaa osuusliikkeemme välittämää maitoa. Heille maksettiin osakkeestaan raha.

Nykyisin maitoliikkeemme on vaurastunut yhdeksi loistavimmista liikehaaroistamme. Se on paikkakunnan suurin ja parhain maidonjakaja. Yksinpä jo terveydellisistäkin syistä. Liikkeessämme maito käsitellään puhtaasti, pastöroidaan ja jaetaan tuoreena kuluttajille päivittäin.

Hiililiike. — Liikkeemme viimeisin haara, hiililiike, perustettiin 1923. Hiilenkaivajain lakko ja kylmä talvi, sekä paikallisten hiilenvälittäjien törkeä puolueellisuus, olivat ne syyt, jotka saivat liikkeemme tekemään tuon uhkarohkean yrityksen.

Paikallinen hiilenvälittäjä myi hiiltä sille, josta tykkäsi ja oli myymättä sille, josta ei tykännyt, eikä siinä auttaneet valitukset eikä rukoukset; oli tyydyttävä siihen mitä sai, tai sai värjötellä kylmissään. Suomalainen väestö ja osa englanninkielistä väestöäkin, alkoi vaatia, että osuusliikkeemme on ruvettava välittämään hiiltä. Tuuma tuntui ensiksi ylivoimaiselta, mutta kun a-

siaa harkittiin puolelta ja toiselta, niin päätökseksi tuli lopulta, että hiililiike perustetaan. Etsittiin sopiva paikka liikkeen harjoittamista varten ja liikkeenhoitaja läksi kaivosalueelle etsimään hiilen ostopaikkaa, sekä tutkimaan muita siihen kuuluvia seikkoja. Kun liikkeenhoitaja palasi takaisin tutkimusmatkaltaan ja esitti matkansa tulokset, oltiin jokseenkin yksimielisiä siitä, että liike perustetaan. Ostettiin paikka Boston & Maine radan varrelta ja alettiin rakennustyöt.

Yksityis-kauppiaalle tuli hätä kä-

siin, kun huomasi missä hommissa ollaan. Hän teki jokapäiväisiä "ristiretkiä" liikkeenhoitajan tykö, esittäen omaa liikettään ostettavaksi ja itseään osakkaaksi hiililiikeseemme ja kun se ei luonnistanut hän taise tehdä "pyhiinvaelluksia" toiselle suunnalle, niin kertoo taru.

Kyllähän se oli silloin alussa katsellen hieman liian uhkarohkeata, mutta mihin kerran oli ryhdytty, niin ei siitä kehdannut perääntyäkään ja niin sitä lähdettiin viemään liikkeemme sitäkin haaraa, ja siitä sitä on sitten riittänyt lämpöä suu-

Myymälä sisältä ja palveluskunta liikkeemme varhaisemmilta ajoilta.

relle osalle kylämme väestöstä jo monet vuodet ja tulee yhä riittämäänkin. Viime vuonna liikkeemme välitti hiiltä kuluttajille noin 3,500 tonnia sekä lisäksi puita suuret määrät.

Ruokala — Perustettiin 1916. Kylässämme oli silloin hyvä työaika ja ruokavieraita runsaasti. Yksityiset ruokatalojen pitäjät "runnasivat" liikettä niin kovalla kiireellä, että eivät kerinneet kiinnittämään huomiotaan sellaisiin vähäpätöisiin seikkoihin kuin puhtauteen ja tarjottavansa laadun hyvyyteen. Siksi se osa ruokailijoista, joka halusi vähän siisteyttäkin ruokailuhuoneissa ja ruuan käsittelyssä alkoi puhua siistimmän ruokalan perustamisesta. Tuuma sai kannatusta

vahvasti ja liikkeemme toimeksi annettiin ruokalan perustaminen.

Sitä ei perustettu liikevoiton periaatteelle eikä kilvottelemaan yksityisten ruokalanpitäjien kanssa, mutta se perustettiin ruuan hyvyyden ja puhtauden sekä puolueettoman palveluksen periaatetta noudattaen. Heti alkaessa oli ruuan hinta tuntuvasti kalliimpi kuin yksityisillä, mutta kyllä oli ruokakin paljoo parempi ja ruokailuhuone avara ja valoisa siisti sali liike-talomme ylälattialla. Kalliista hinnasta huolimatta oli ruokailijoita heti ensikeralla yli 80. Korkeimmillaan oli ruokailijoiden luku siinä vv. 1919-1920 vaiheilla, jolloin se kohosi 250 henkilöön. Vaikka ruokailusali onkin tilava, niin siitä huolimatta täy-

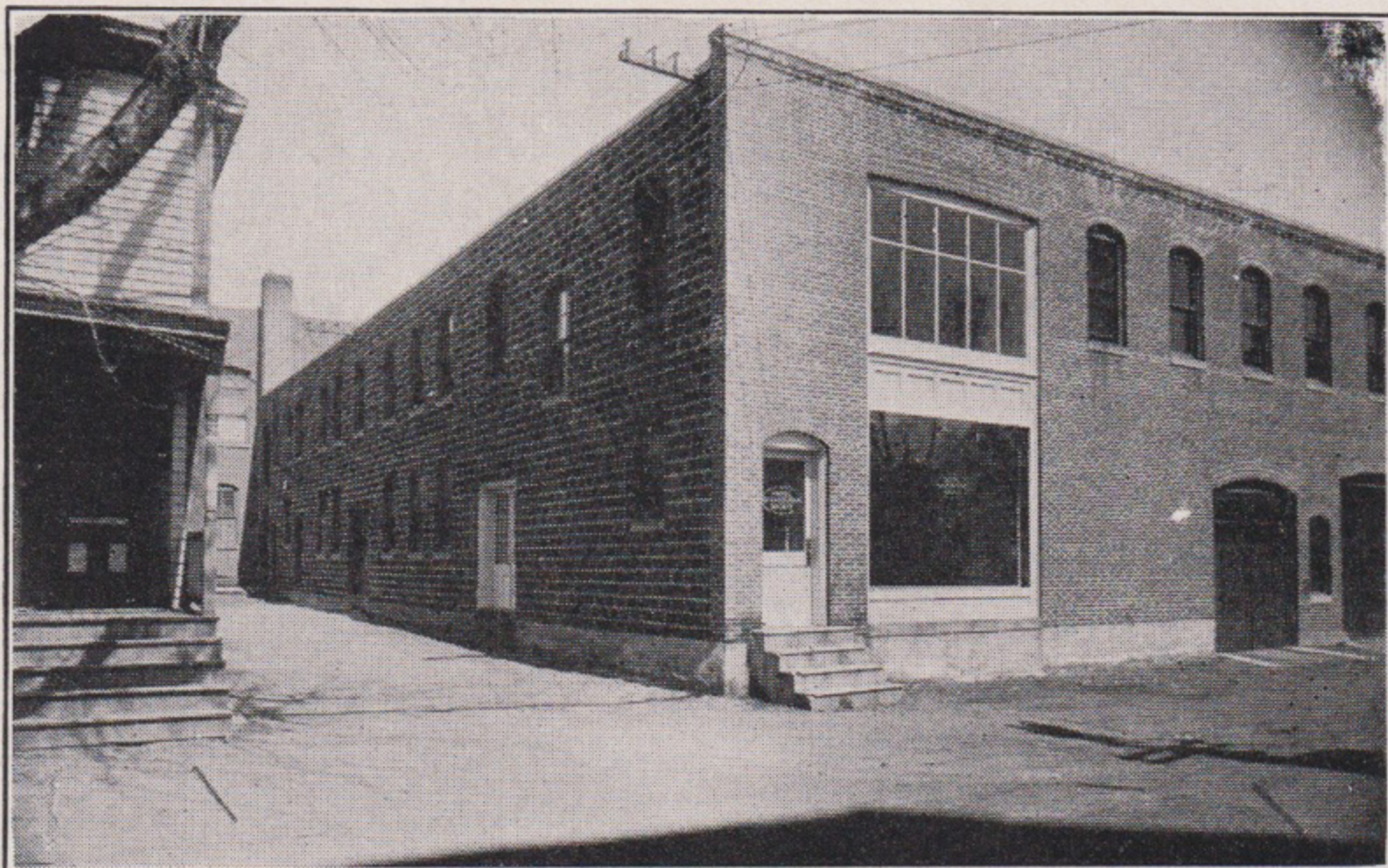
tyi toisten vartoa niin kauan kuin ensin kerinneet olivat poistuneet pöydistä. Ruokalamme "kundit" polveutuvat kaikista kansallisuuksista, joita tämä avara maa päälään kantaa ja kaikki ovat olleet hyvin tyytyväisiä siihen, mitä heille on tarjottu, lukuunottamatta niitä muutamia lyhyitä aikoja jolloin keittäjään vaihdoksia tapahtui eikä aina onnistuttu saamaan täysin päteviä, mutta nekin ajat ovat olleet ja menneet. Nykyisin on liikkeemme ruokalan palveluksessa keittäjä, joka on sen alan ammattihenkilö, korkeinta luokkaa.

Huolimatta viime aikoina kyläsämme vallinneesta pula-ajasta on ruokalamme voinut palvella vieraitaan entiseen hyvään tapaansa. Kun taas työolot vilkastuvat niin ruokalamme on valmis nälkäisiä ravitsemaan suuremmassakin määrin.

Haaraliike — Edellisenä vuonna osti osuusliikkeemme itselleen haaraliikkeen vilkasliikkeiseltä paikalta Main ja Parker katujen kulmasta. Liikkeellämme oli kyllä jo aikaisem-

minkin haara-kauppa entisessä leipomorakennuksessa Powder Mill tien varrella, mutta se oli sivussa liikekeskuksesta ja siten kannattamaton pidettäväksi. Monessa vuosikokouksessa sen lopettamista jauhettiin ja jarrutettiin. Sitten tuli hyvä tilaisuus saada ostaa liike hyvältä paikalta ja niin kauppa lyötiin kiinni, oikein amerikalaisella nopeudella. Tämä "haara" onkin kaikkien haarojen haara, sillä siellä myydään liikkeemme kaikkia tuotteita. Sieltä saa vielä lisäksi sellaisiakin mitä ruumiin tarpeisiin kuuluu, kuten jääkermaa, makeisia, kaiken sorttisia virvoitusjuomia, ja kuuluisaa Co-operative kahvia tarjoillaan hyviksi tunnettujen leipomomme leivosten keralla.

Tässäpä ne ovatkin tärkeimmät liikkeemme toimintahaarat ja ne voivatkin palvella jo kuluttajia miltei kaikilla tarvikkeilla. Kuluttajien itsensä asiaksi jää, käyttävätkö he tarjoamamme palveluksen hyväkseen.

Osuuskunnun uusi lisärakennus. Tähän on sijoitettu maitoliike, autotallit ja varastohuone. Takana näkyy pääliikerakennus. Kolmas osa rakennuksen edustaa on kuvasta poissa.

YHTEIS VOIMA

Osuuskunta "Kalevan" 20:een
vuosijuhlaan

Kirj. Matias Änttjärvi.

Tarve — vakaailmehinen
äiti tuhat-lapsosille.
Äiti monen mainemiehen,
taitoteelmän monen, mille
kuuluu kunnia ja kiitos
avuist' monist' ajan tämän
tuhansin apuneuvoin,
äiti-tarpeen synnyttämän.

Monen muutti erämetsän
vihannaksi viljämäaksi,
avarsi ja aukas alat
kotikonnuks' onnekaaksi.
Kodin sekä leivän tarve
täytetyksi tuli täten,
palkkiona sitkeyden,
aherruksen monen käden.

Ihminen on pisar' pieni,
orpo, ollessansa yksin.
Ihminen on vasta suuri
käyden yhdessä käsityksin.
Yhteisyys on arvon apu,
valtavipu edistykseen;
yhteisyydess' ratkaisu on
moneen elinkysymykseen.

Kenpä taitais' kertoella
tuhannet ne kaikki seikat,
joist' ei päästä omin avuin,
joiss' ei auta omat veikat;
joissa lyöttyy kirves kiveen
vaikka kuinka varoin iskee;
joissa uupuu yhden voimat
ja yritys saa jäädä sikseen.

Kaikkiall' on nähtävänä
sama vahva voiman laki:
Miss' ei yksi mitään mahda,
sen jo siirtää suuri saki.

Tarvitaan vaan joukkotahto,
yhteen käypä mielen laatu.
Kun ne milloin liikehtivät,
ain' on jotain aikaan saatu.

Pieni taito — suuri taito,
kullan kallis yhteistunto!
Yhteistunnon kautta kasvaa
köyhälistön voima, kunto.
Sivistyksen siit' on murut,
antimet myös tiedon ahjon,
jokapäivän leivän lisä
siunaust' on joukkotahdon.

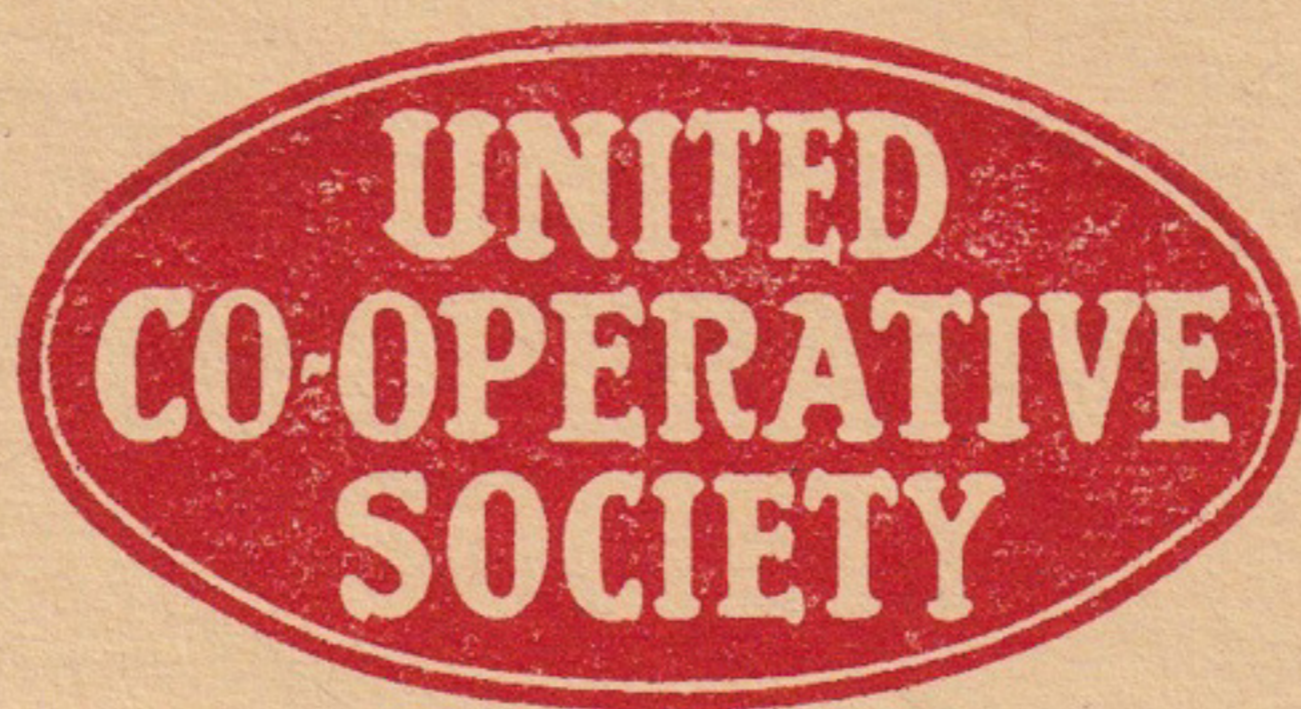
Mihin milloin suuntasikin
yhteistahdon voiman kärki,
aina ratkes' eestä esteet,
aina iki-roudan särki.
Tarve jospa ohjas' milloin
naisten vaiston, miesten mielen
arvaamahan ajan tulleen
laittaa oman ovipielen.

Valistunut vaisto viittas'
yhteisvoiman mahtavuuteen.
Näytti tien ja keksi keinot
suunniteltuun tulevaisuuteen.
Niinpä kasvoi kaunis keko,
kortensa kun kukin kantoi,
piristyi pienin uhrauksin
— liian aina takasin antoi.

Kohonnut on moni keko
yhteistyömme partahalle,
myös piirtynyt on pitkä sarka
osuuskunta Kalevalle.
Elä kauan, kasva suureks',
miehen tarmoin työtäs' jatka.
Mik' on suunta suuren työmme,
sinne myös on sinun matka.

Nimileima, jota käytetään osuuskunnan nimikilvissä ja ilmoituksissa.

Tätä tavaramerkkiä käytetään kaikissa tavarala-jeissa, joita liikkeemme itse valmistaa, pakkaa tai pakkauttaa omiksi tarpeiksi.

Raivaajan Kirjap., Fitchburg.

Maynard Historical Society
Town Building
Maynard, Mass. 01754

2911